

1. Εσωτερική κρίση και εξωτερικοί κίνδυνοι (1054-1081)

Α. Πολιτική αστάθεια και οικονομικά προβλήματα

- ❑ Μετά το θάνατο του Βασιλείου Β' (1025), επικράτησε **πολιτική αστάθεια** στο Βυζαντινό κράτος, για μεγάλο χρονικό διάστημα που ξεπέρασε το μισό αιώνα.
 - άλλοτε υπερίσχυε η **παράταξη των πολιτικών** και επέβαλλε αυτοκράτορα της επιλογής της
 - και άλλοτε η **στρατιωτική αριστοκρατία**, η οποία προωθούσε δικούς της εκπροσώπους.
 - Στις πολιτικές εξελίξεις **δυναμική ήταν και η ανάμειξη της Εκκλησίας**, ιδίως επί των ημερών του φιλόδοξου πατριάρχη **Μιχαήλ Κηρουλαρίου**.
- ❑ Η **πολιτική αυτή αστάθεια είχε βαρύτερες συνέπειες στην κρατική οικονομία**. Στα μέσα του 11^{ου} αιώνα
 - εφαρμόστηκε σε μεγάλη έκταση το **σύστημα της εκμίσθωσης των φόρων**,
 - εντάθηκε η **εξαγορά των αξιωμάτων**,
 - έγινε **περιοκοπή των στρατιωτικών δαπανών**
 - και **αυξήθηκαν οι παροχές προς την Αυλή, την Εκκλησία και τους γειτονικούς λαούς**.

➤ **Συνέπεια της πολιτικής αυτής ήταν να οδηγηθεί η κρατική οικονομία σε πτώχευση.**

Β. Εξωτερικά προβλήματα. Η μάχη του Ματζικέρτ (1071)

- ❑ **Η άμυνα του κράτους**
 - **Δέχθηκε ισχυρό πλήγμα** κατά την περίοδο αυτή και στην **Ιταλία** και τη **Βαλκανική**.
 - Πολύ μεγαλύτερο **αναδείχθηκε όμως το πρόβλημα της άμυνας στην Ανατολή**.
 - Εκεί, οι **Σελτζούκοι Τούρκοι**, απόγονοι του φυλάρχου **Σελτζούκ**,
 - ✓ **κινήθηκαν προς τα δυτικά** περί το έτος **1000**
 - ✓ **επωφελήθηκαν από τη διάσπαση και την παρακμή του Χαλιφάτου**, δηλαδή του αραβικού κράτους
 - ✓ και με πρωτοφανή ταχύτητα **εξαφάνισαν τα τελευταία ίχνη της αραβικής κυριαρχίας στην Εγγύς Ανατολή**.
- ❑ Ο αυτοκράτορας **Ρωμανός Α' Διογένης** (1067-1071) προσπάθησε να τερματίσει τις καταστροφικές εισβολές των Σελτζούκων στις ανατολικές επαρχίες του βυζαντινού κράτους.

- ❑ Η αποφασιστική μάχη δόθηκε στο Ματζικέρτ το 1071.
 - Ο βυζαντινός στρατός αποδεκατίστηκε.
 - Ο Ρωμανός αιχμαλωτίστηκε, αλλά συνήψε συνθήκη ειρήνης και αφέθηκε ελεύθερος.
 - Οι πολίτικοί του αντίπαλοι τον εξόντωσαν, όταν επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη.
 - Οι Σελτζούκοι Τούρκοι
 - ✓ χρησιμοποίησαν ως πρόσφαση αυτό το γεγονός
 - ✓ ακύρωσαν τη συνθήκη ειρήνης
 - ✓ κατέκτησαν το μεγαλύτερο μέρος της Μ. Ασίας μέσα σε μια δεκαετία.
- Έτσι η ήττα των Βυζαντινών στο Ματζικέρτ μετατράπηκε σε συμφορά.

Γ. Άλλα εξωτερικά και εσωτερικά προβλήματα

- ❑ Τον ίδιο χρόνο που οι Βυζαντινοί ηττήθηκαν στο Ματζικέρτ,
 - ο *Ροβέρτος Γουιγκάρδος*, ηγέτης των Νορμανδών, κατέλαβε τις τελευταίες βυζαντινές κτήσεις στην Ιταλία,
 - ενώ η βυζαντινή επικυριαρχία άρχισε να κλονίζεται και στις ακτές της Αδριατικής και στο Δούναβη.
 - Στο εσωτερικό του κράτους η οικονομική κρίση εντάθηκε.
 - ✓ εκτοξεύθηκαν στα ύψη οι τιμές
 - του ψωμιού
 - και των άλλων βασικών καταναλωτικών αγαθών
 - ✓ και ξέσπασε αιματηρή λαϊκή εξέγερση κατά των υπευθύνων της οικονομικής πολιτικής.
- ❑ Στην πολιτική κρίση που επακολούθησε έδωσε τέρμα η ενθρόνιση του *Αλεξίου Α' Κομνηνού* (1081), που ήταν εκπρόσωπος της στρατιωτικής αριστοκρατίας της Μ. Ασίας.

1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και το πρώτο παράθεμα της σελ. 54 του σχολικού βιβλίου να εξηγήσετε γιατί ηττήθηκε στο Ματζικέρτ ο ικανός στρατιωτικός και αυτοκράτορας Ρωμανός Δ' Διογένης.

2. Αξιοποιώντας το δεύτερο παράθεμα της σελ. 54 του σχολικού βιβλίου και τις ιστορικές σας γνώσεις να εξηγήσετε ποιες υπήρξαν οι συνέπειες της ήττας του βυζαντινού στρατού στο Ματζικέρτ.

2. Η εσωτερική πολιτική των Κομνηνών (1081-1185)

A. Η διοίκηση και η οικονομία

Στα χρόνια του *Αλεξίου Α' Κομνηνού*

□ Στη διοίκηση

- αυξήθηκε υπερβολικά ο αριθμός των αξιωμάτων
- έπαψε να επικρατεί η άκαμπτη συγκεντρωτική γραφειοκρατία της προηγούμενης περιόδου
- αυξήθηκε ο αριθμός των θεμάτων της αυτοκρατορίας, με συνέπεια να μειωθούν η έκταση και η σημασία τους.

□ Στην οικονομία

- Η οικονομική πολιτική του Αλεξίου ήταν κερδοσκοπική. Ο αυτοκράτορας αύξανε διαρκώς τους φόρους, επειδή :
 - ✓ δεν επεδίωξε τη νομισματική σταθερότητα,
 - ✓ αλλά
 - εκμεταλλεόταν τη συνεχή υποτίμηση του νομίσματος λόγω της νόθευσής του
 - και απαιτούσε να του καταβάλλονται οι φόροι σε νομίσματα πλήρους αξίας.
- Επί πλέον οι φορολογούμενοι επιβαρύνθηκαν με υποχρεωτική προσφορά εργασίας
 - ✓ σε έργο οδοποιίας,
 - ✓ σε κατασκευές γεφυρών κ.ά.
- Η θέση του λαού και ιδίως των αγροτών επιδεινωνόταν ακόμη περισσότερο από :
 - ✓ τη φορολογική πολιτική
 - ✓ και κυρίως την απληστία ορισμένων ιδιωτών, στους οποίους το κράτος ανέθετε την είσπραξη των φόρων.

B. Ο στρατός και ο θεσμός της πρόνοιας

□ Ο βυζαντινός στρατός στελεχώνεται τώρα

- όχι μόνο από μισθοφόρους
- αλλά κυρίως από προνοιάριους.

□ Ο θεσμός της πρόνοιας

- Ο αυτοκράτορας παραχωρούσε σε στρατιωτικούς
 - ✓ αγροτικές εκτάσεις ή το δικαίωμα είσπραξης φόρων,
 - ✓ με αντάλλαγμα την παροχή στρατιωτικής υπηρεσίας.
- Πρόνοιες¹ ονομάζονταν οι παροχές αυτές, οι οποίες
 - ✓ αποτελούσαν ιδιοκτησία του κράτους και όχι του προνοιαρίου
 - ✓ και επομένως, όποτε μεταβιβάζονταν, όποτε κληρονομούνταν.
- Προνοιάριοι
 - ✓ ονομάστηκαν οι στρατιωτικοί εκείνοι, στους οποίους ο αυτοκράτορας παραχωρούσε πρόνοιες
 - ✓ ήταν έμπιστοι πολεμιστές, που συμμετείχαν στον πόλεμο επικεφαλής ομάδας, με αριθμητική δύναμη ανάλογη με την έκταση της πρόνοιας που τους είχε παραχωρηθεί.
- Ο θεσμός της πρόνοιας παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες με θεσμούς της φεουδαρχίας. Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορεί να γίνει λόγος για ταύτιση των δύο συστημάτων.

❑ Στα χρόνια των Κομνηνών

- ο στρατός
 - ✓ έγινε η κυρίαρχη τάξη στο Βυζάντιο
 - ✓ και ξούσε εις βάρος του εξαθλιωμένου πληθυσμού.
- Γι' αυτό και πολλοί έσπευδαν να καταταγούν στο στρατό, σε αντίθεση με παλαιότερες εποχές, πού τον απέφευγαν και προτιμούσαν άλλα επαγγέλματα.

Γ. Η προσπάθεια για μεταρρύθμιση

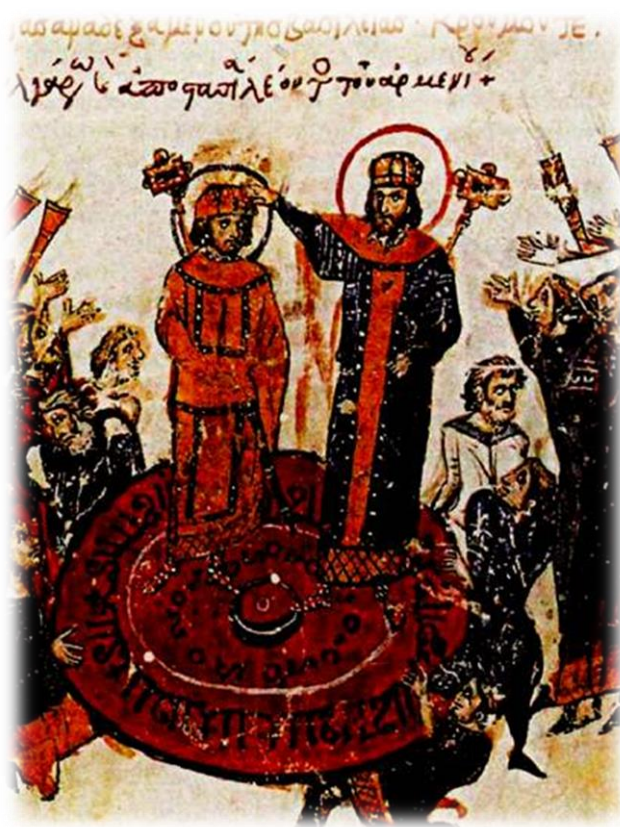
❑ Ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Α' και η πολιτική του

- Θετικά στοιχεία
 - ✓ ήταν ο μόνος από τους Κομνηνούς που ενδιαφέρθηκε για τον αγροτικό κόσμο.
 - ✓ Προσπάθησε να προστατεύσει τους χωρικούς από τις καταχρήσεις των δυνατών.
 - ✓ Αγωνίστηκε επίσης να εξαλείψει τη διαφθορά και τις καταχρήσεις στη δημόσια διοίκηση.
- Αρνητικά στοιχεία
 - ✓ Χρησιμοποίησε βία, που αμαύρωσε την κοινωνική του πολιτική => η βασιλεία του εξελίχθηκε σε τυραννία.
 - Η αγανάκτηση του λαού ξέσπασε με πολλούς τρόπους
 - και το πρόγραμμα του για ριζική αλλαγή απέτυχε.
 - ✓ Μια άλλη αρνητική συνέπεια της πολιτικής του ήταν η επιδείνωση των σχέσεων με τη Δύση, η οποία ακολούθησε επιθετική πολιτική κατά του Βυζαντίου.

1. Να περιγράψετε το θεσμό της πρόνοιας και το ρόλο των προνοιαρίων.

2. Τι επιδίωξε με τη μεταρρύθμισή του ο Ανδρόνικος Α' Κομνηνός; Γιατί απέτυχε η προσπάθεια αναμόρφωσης της βυζαντινής κοινωνίας; (Βλέπε και σχετικό παράθεμα).

3. Η Ανατολική πολιτική των Κομνηνών Η εξάπλωση του Ισλάμ και η απώλεια της Μικράς Ασίας

■ Οι αγώνες των Κομνηνών κατά των Σελτζούκων

Οι Σελτζούκοι Τούρκοι αντιμετωπίζονται

- άλλοτε με διπλωματικές μεθόδους και
- άλλοτε με νικηφόρες εκστρατείες από τους Κομνηνούς
 - α. Αλέξιο Α΄,
 - β. Ιωάννη Β΄ και
 - γ. Μανουήλ Α΄.

■ Η εδραίωση των Τούρκων στη Μ. Ασία

οφείλεται

- στους περισπασμούς του Μανουήλ στην Ιταλία,
- στη βοήθεια του γερμανού αυτοκράτορα και
- στη συντριπτική ήττα του βυζαντινού στρατού στις ορεινές διαβάσεις της κεντρικής Μ. Ασίας, κοντά στο Μυριοκέφαλο, το 1176.

■ Οι συνέπειες των τουρκικών κατακτήσεων

- Η απώλεια της Μικράς Ασίας.
- Ο εξοπλισμός μεγάλου τμήματος του πληθυσμού της Μικράς Ασίας.
- Η καταστροφή 60 τουλάχιστον πόλεων με λεηλασίες και σφαγές.
- Το βίαιο εξισλαμισμό και επικοινωνισμό της Μ. Ασίας από τους Τούρκους συμπληρώνουν η πείνα και η πανούκλα.
- Η μετεγκατάσταση των κατοίκων σε
 - α. ορεινές περιοχές,
 - β. οχυρωμένα αστικά κέντρα,
 - γ. γειτονικές χριστιανικές χώρες. Το κύριο ρεύμα κινήθηκε προς τις δυτικές ακτές της Μ. Ασίας και τα νησιά του Αιγαίου.

1. Ποιες ήταν οι συνέπειες της στρατιωτικής ήττας των Βυζαντινών στο Μυριοκέφαλο;
2. Ποιες επιμέρους αιτίες οδήγησαν στον εξισλαμισμό μεγάλου μέρους του πληθυσμού της Μ. Ασίας; Συμβουλευτείτε και το σχετικό παράθεμα.

4. Η ιταλική και η βαλκανική πολιτική των Κομνηνών

Α. Οι σχέσεις με τις ιταλικές ναυτικές δημοκρατίες

■ Τα εμπορικά προνόμια προς τους Βενετούς (Μάιος 1082)

- Η συμφωνία του 1082 (χρυσόβουλλο) επί Αλεξίου Α' Κομνηνού (1081-1085) (ως αντάλλαγμα για τη βοήθεια των Βενετών προς τους Βυζαντινούς εναντίον των Νορμανδών) επαναλαμβάνεται στο ακέραιο με
- τη συνθήκη του 1126 επί Ιωάννη Β' Κομνηνού (1118-1143) (εξαιτίας της βενετικής επίθεσης εναντίον των νησιών του Αιγαίου).

Χρυσόβουλλο 1082: Οι Βενετοί έχουν το δικαίωμα να εμπορεύονται ελεύθερα στην Κωνσταντινούπολη και τις υπόλοιπες περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας χωρίς να πληρώνουν δασμούς. Επίσης τους παραχωρούνται καταστήματα και τρεις αποβάθρες στην Πόλη.

■ Συνέπειες

Οι Βενετοί

- δημιουργούν αποικιακό κράτος στην Ανατολή,
- κυριαρχούν εμπορικά στις μεσογειακές και ανατολικές αγορές και
- εκτοπίζουν τους Βυζαντινούς
 - α. όχι μόνο από τις αγορές αλλά και
 - β. από το ρόλο του μεσάζοντα στο εμπόριο με την Ανατολή.

■ Η διαμάχη ανάμεσα στους Βενετούς και τους Βυζαντινούς επί Μανουήλ Α' Κομνηνού (1143-1180)

Ο Μανουήλ Α' Κομνηνός που εμπνέεται από το όραμα μιας οικουμενικής αυτοκρατορίας συνάπτει

- συνθήκη με τη Γένουα, το 1169 και
- την Πίζα, το 1170
 - α. για να εξισοροπήσει τα προνόμια των Βενετών και
 - β. να αποσείσει το δυσβάσταχτο για την αυτοκρατορία βάρος.

Ταυτόχρονα, ξεσπούν λαϊκές εξεγέρσεις κατά των Λατίνων και δημεύονται οι περιουσίες άλλων των Βενετών υπηκόων της αυτοκρατορίας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Οι Βενετοί αντιδρούν και οι σχέσεις των δύο κρατών διακόπτονται για δέκα χρόνια, από το 1171 μέχρι το 1182.

Β. Η πολιτική των Κομνηνών στη Βαλκανική Χερσόνησο

Ωστόσο οι Άγγελοι θα επικυρώσουν ξανά τα βενετικά προνόμια.

Δούκης Έρρικος Δάνδολος: Πολιτική του είναι η οριστική εξάλειψη του Βυζαντίου για τη μονοπώληση του ανατολικού εμπορίου από τη Γαληνότετη Δημοκρατία.

δ. Η πολιτική των Κομνηνών στη βαλκανική χερσόνησο

■ Πατζινάκες και Κομάνοι

- Οι Πατζινάκες και
- οι Κομάνοι αντιμετωπίζονται οριστικά από τον Αλέξιο Α' Κομνηνό.

■ Ούγγροι

Οι Κομνηνοί Ιωάννης Β' και Μανουήλ Α' προσπαθούν

- να αντιμετωπίσουν την **ανερχόμενη** ουγγρική δύναμη και
- να παρέμβουν στις διαμάχες για τη διαδοχή στον ουγγρικό θρόνο.

Με τις συνθήκες του 1164 και 1167 υπάγουν στη βυζαντινή κυριαρχία

- τη Δαλματία,
- την Κροατία,
- τη Βοσνία και
- την περιοχή του Σιρμίου.

■ Σέρβοι

Ο Μανουήλ Α' Κομνηνός (1143-1180) αναγκάζει σε υποταγή το Σέρβο ηγέτη Στέφανο Νεμάνια.

■ Επί Ανδρόνικου Α' Κομνηνού

χάνονται τα οφέλη από αυτές τις επιτυχίες.

- Οι Ούγγροι και οι Σέρβοι αποδεδειγμένα από το Βυζάντιο.
- Η Βοσνία περιέρχεται υπό ρωμαιοκαθολικό έλεγχο.
- Η ανασύσταση του βουλγαρικού κράτους από τους αδελφούς Πέτρο και Ασάν (1185) θα σημάνει το **οριστικό τέλος** της βυζαντινής κυριαρχίας στα Βαλκάνια.

1. Ποιο ήταν το σημαντικότερο από τα εμπορικά προνόμια που δόθηκαν στους Βενετούς με τη συνθήκη του έτους 1082 και ποια η σημασία του κατά τη γνώμη σας; (Βλέπε σχετικό παράθεμα)
2. Τι επιδίωκαν, γενικά, οι Κομνηνοί με την παραχώρηση προνομίων και στις άλλες ναυτικές δυνάμεις της εποχής;
3. Γιατί ο Μανουήλ, σύμφωνα με το σχετικό παράθεμα, αποφάσισε να συλλάβει τους βενετούς υπηκόους του και να κατασχέσει τις περιουσίες τους;

5. Οικονομικές μεταβολές στη Δυτική Ευρώπη

Α. Ο πληθυσμός και η γεωργία

- ❑ Στα μέσα του 11^{ου} αιώνα αρχίζει μια **περίοδος ακμής**
 - στη Δυτική Ευρώπη
 - και τη Βόρεια Ιταλία
- ❑ **Πρώτες ενδείξεις** αυτής της ακμής :
 - Ο πληθυσμός αυξάνεται
 - οι καλλιεργούμενες εκτάσεις επεκτείνονται με εκχερσώσεις και αποξηράνσεις
 - το εμπόριο και η βιοτεχνία ζωντανεύουν
 - νέες πόλεις ιδρύονται
 - το χρήμα χρησιμοποιείται και πάλι στις συναλλαγές.
- ❑ Ουσιαστικά πραγματοποιείται μια **γεωργική επανάσταση**
 - **Αυξάνονται**
 - ✓ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις
 - ✓ και η συγκομιδή.
 - Πραγματοποιούνται **τεχνολογικές καινοτομίες**, όπως είναι
 - ✓ το τροχοφόρο άροτρο
 - ✓ και η τετράτροχη άμαξα.
 - Η έλλειψη λιπάσματος επιβάλλει την **τριζωνική καλλιέργεια**.
 - ✓ Το χωράφι χωρίζεται σε **3 ζώνες** που καλλιεργούνται εκ περιτροπής.
 - η 1^η καλλιεργείται το φθινόπωρο με κριθάρι και βρώμη
 - η 2^η την άνοιξη με κριθάρι όσπρια και λαχανικά
 - η 3^η μένει ακαλλιεργητή - αγρανάπαυση.
 - ✓ Έτσι :
 - επιτυγχάνεται **καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του αγρού**
 - και ο πληθυσμός εξασφαλίζει **περισσότερη και καλύτερης ποιότητας τροφή**.
 - Οι μεταβολές συνέβαλαν
 - ✓ στην **πραγματοποίηση του αγροτικού εποικισμού**
 - ✓ και στο **σχηματισμό αστικών κοινοτήτων**.

Β. Οι πόλεις

Κατά την περίοδο αυτή (πριν από τα μέσα του 11^{ου} αιώνα και κυρίως μετά το 1060)

- ιδρύονται πολλές νέες πόλεις
 - επεκτείνονται οι παλαιοί οικιστικοί πυρήνες,
 - ανεγείρονται φρούρια.
- { ο έντονος ρυθμός ανάπτυξης των πόλεων } → { επηρεάζει τη ζωή στην ύπαιθρο. }

Ο καταμερισμός της εργασίας

- αποτελεί βάση της ζωής στην πόλη
- επιβάλλεται από την πρόοδο της τεχνολογίας.

Ως κύριες πηγές ενέργειας καθιερώνονται

- Ο νερόμυλος, του οποίου η χρήση επεκτείνεται στη Δύση,
- και ο ανεμόμυλος από τα τέλη του 11^{ου} αιώνα.

Οι πόλεις

- γίνονται κέντρα εντατικής οικοδόμησης και συναλλαγών, κινητήριες δυνάμεις της παραγωγής.
- Παράγουν και θέτουν σε κυκλοφορία εμπορεύματα,
- Διαδίδουν τεχνικές και νέες ιδέες.
- Αναλαμβάνουν τον κοινωνικοοικονομικό και πνευματικό ρόλο που διαδραμάτιζαν α μονές στον Πρώιμο Μεσαίωνα.

Γ. Το εμπόριο

Σημαίνεται πρόοδος του εμπορίου

- **Αίτιο** : το αγροτικό πλεόνασμα διατίθεται στις πόλεις.
- **Χρόνος** : Οι εμπορικές δραστηριότητες
 - ✓ εμφανίζονται στα μέσα του 11^{ου} αιώνα
 - ✓ και αναπτύσσονται ιδιαίτερα στη διάρκεια του 12^{ου} αιώνα.
- **Χώρος** : Η ακτίνα δράσης του είναι ευρεία. Αναπτύσσεται κατά μήκος των οδικών αξόνων
 - ✓ που συνδέουν τα έσχατα σημεία της Χρυσανοσύνης
 - ✓ που κατευθύνονται προς τα μεγάλα μουσουλμανικά και βυζαντινά κέντρα της Μεσογείου.
- Μεγάλα εμπορικά κέντρα είναι
 - ✓ στο Νότο οι ιταλικές ναυτικές πόλεις,
 - ✓ ενώ στο Βορρά η Μπρυξ και η Βρέμη.
- Πρωταγωνιστούν
 - ✓ εβραίοι και χριστιανοί έμποροι από τη Βενετία και την Πράγα,
 - ✓ οι οποίοι διακινούν κυρίως δούλους, προϊόντα πολυτελείας και καταναλωτικά αγαθά (γούνες, μπαχαρικά, χρωματιστά υφάσματα της Φλάνδρας, αλάτι, ξύλο, σίδηρο, σιτάρι κ.ά.).
- Η μεταφορά των εμπορευμάτων γίνεται :
 - ✓ στην ξηρά με μεγάλες τετράτροχες άμαξες ή καραβάνια ημιόνων.
 - ✓ στη θάλασσα με γαλέρες και κόγκες (τύπος πλοίων του Βορρά).

Περί το 1200 καθιερώνεται η χρήση της πυξίδας και του πρυμναίου πηδαλίου.

Ο θεσμός των εμποροπανηγύρεων

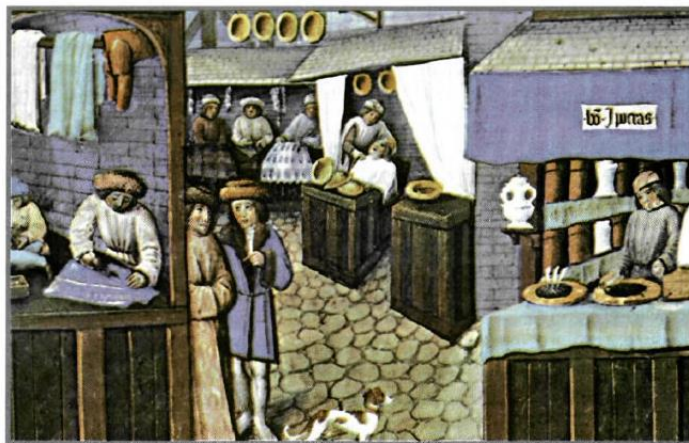
- Αρχίζει να διαδίδεται από τα τέλη του 12ου αιώνα, ιδιαίτερα στη Φλάνδρα και στη γαλλική Καμπανία.
- Οι εμποροπανηγύρεις
 - ✓ είναι προικισμένες με προνόμια
 - ✓ αποτελούν στην ουσία μια διαρκή αγορά, όπου
 - δεν προσφέρονται μόνο εμπορεύματα,
 - αλλά γίνονται και ανταλλαγές νομισμάτων από ειδικευμένους αργυραμοιβούς-τραπεζίτες
 - και χορηγούνται πιστώσεις, κυρίως από εβραίους επιχειρηματίες και από τις πλούσιες μονές.
 - είναι οι πρώτες εκδηλώσεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι ναυτικές εταιρείες

- συγκροτούνται
 - ✓ στο μεσογειακό κόσμο, και ιδιαίτερα στη Βενετία και στη Γένοβα,
 - ✓ από το 12^ο αιώνα
- επενδύουν στο θαλάσσιο εμπόριο,
- αποκομίζουν τεράστια κέρδη.

1. Μελετήστε με προσοχή το παράθεμα που περιλαμβάνει συμβόλαιο Ίδρυσης ναυτικής εταιρείας.
Πώς προβλεπόταν να γίνει η διανομή των κερδών της ιδρυόμενης ναυτικής εταιρείας;
2. Τι δηλώνει ο όρος 'γεωργική επανάσταση';

Εμπορικός δρόμος μεσαιωνικής πόλης. Μικρογραφία σε χειρόγραφο του 15ου αι.

7. Οι Σταυροφορίες

Οι **Σταυροφορίες** ξεκίνησαν ως η ιδέα μίας ιερής εκστρατείας από μέρους των Δυτικών (Καθολικών) Χριστιανών, με σκοπό την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων (Παλαιστίνη, Ιερουσαλήμ) από τους μουσουλμάνους. Θεωρείται ότι ήταν η απάντηση της Δύσης στον ιερό πόλεμο, ή τζιχάντ, που κατά καιρούς κήρυττε το Ισλάμ. Ο σκοπός των Σταυροφοριών ήταν η κατάκτηση των Αγίων Τόπων και η συντριβή του Ισλάμ. Αφορμές για τις Σταυροφορίες αποτέλεσαν η κακομεταχείριση των προσκυνητών που επισκέπτονταν την Ιερουσαλήμ και η έκκληση του Βυζαντινού αυτοκράτορα ο οποίος δεχόταν ισχυρή πίεση από τους Τούρκους.

Α. Οι αιτίες

Πού και πότε γεννήθηκε η ιδέα των Σταυροφοριών; *σελ. 67 §1*

Ποιοι παράγοντες οδήγησαν στη γένεση της ιδέας αυτής; *σελ. 67 §1*

1

2

Ποιος ανέλαβε την πρωτοβουλία για το ξεκίνημα των Σταυροφοριών; *σελ. 67 §1*

Τι επιδίωκε ο Πάπας μέσα από τις Σταυροφορίες; *σελ. 67 §2*

Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Πάπας να πείσει τους πολίτες να ενταχθούν
Στο σώμα των Σταυροφόρων; Παράθεμα 1 σελ. 67

Πότε και από ποιον κηρύχθηκε η Α' Σταυροφορία;
Ποιο ήταν το γενικό σύνθημα των πρώτων Σταυροφόρων; σελ. 67 §3

Β. Οι τρεις πρώτες σταυροφορίες

Για ποιους λόγους η ανταπόκριση στο κάλεσμα του Πάπα ήταν τόσο μεγάλη;
Από ποιες περιοχές προήλθαν οι πρώτοι Σταυροφόροι; σελ. 69 §1

Οι στρατιές της Α΄ Σταυροφορίας

Ανοργάνωτη λαϊκή κίνηση Φτωχοί και αγρότες ⓪ σελ. 69 §2	Φεουδάρχες ⓪ σελ. 69 §3
Πού έδρασαν και με ποιο αποτέλεσμα; ⓪	Πώς κινήθηκαν, με ποιου τη βοήθεια Και με ποιο αποτέλεσμα; ⓪

Ποια η τύχη των Ιεροσολύμων κατά το 1099 μ.Χ.; σελ. 69 §3

Τι προκάλεσε τη Β΄ και Γ΄ Σταυροφορία; Πώς τελείωσαν; σελ. 69 §4

Ποια ήταν η σχέση της Κύπρου με την Γ' Σταυροφορία;

Γ. Τα αποτελέσματα των τριών πρώτων Σταυροφοριών

Ποιοι ήταν οι τρεις στόχοι των Σταυροφόρων; σελ. 69 §5

1 ^{ος} στόχος ⓪	2 ^{ος} στόχος ⓪	3 ^{ος} στόχος ⓪

Πώς εξελίχθηκαν; σελ. 69 §5

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

Ποια ήταν τα αποτελέσματα για τους Σταυροφόρους από οικονομικής πλευράς; σελ 69 §6

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

Δ. Η Τέταρτη Σταυροφορία

Μέσα σε ποιο κλίμα εκδηλώθηκε η Τέταρτη Σταυροφορία;

Ε. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους

Ποιο κλίμα δημιούργησε η παρουσία των Λατίνων στην Κωνσταντινούπολη
Μετά τον Ιούλιο του 1203;

Πώς συμπεριφέρθηκαν οι Λατίνοι των Λατίνων στην Κωνσταντινούπολη
Μετά την άλωση στις 13 Απριλίου 1204;

Ποιες ήταν οι εντυπώσεις που προκάλεσε στους Σταυροφόρους

Το επιβλητικό θέαμα της Βασιλεύουσας;

Συσχετίστε τις εντυπώσεις αυτές με τη συμπεριφορά που έδειξαν
Όταν εισέβαλαν στην Κωνσταντινούπολη (παραθέματα σελ. 70)

1. Ο Πάπας επικαλείται μια σειρά από λόγους, που επιβάλλουν τη συμμετοχή των πιστών στη σταυροφορία (παράθεμα 1 σελ. 67). Να επισημάνετε τους λόγους αυτούς και να τους διακρίνετε σε πνευματικούς-θρησκευτικούς και σε υλικούς.

Πνευματικοί λόγοι	Θρησκευτικοί λόγοι	Υλικοί Λόγοι

2. Ποια ήταν τα κυριότερα αίτια και οι άμεσες συνέπειες της άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους με βάση τα παραθέματα και την ιστορική αφήγηση; Για να ολοκληρώσετε την απάντησή σας μπορείτε να συμβουλευθείτε και το διαδίκτυο.
